

תורת יהונתן

מהגאון הגדול
רבי יהונתן אבעלמאן זצ"ל
רבה של ביאליסטאק

תשובת הבית הלוי

מהגאון הגדול
רבי יוסף דובער הלוי
סאלאווייציק זצ"ל
רבה של בריסק

זכרון יהונתן
שקלא וטריא
בין הגאונים הנ"ל

בענין שביעית בזמן הזה

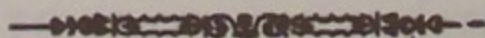
י"ל לאחר 120 שנה במהדורה משוארת
ערב שנת השמיטה, שנת תשס"ח לפ"ק
פעוה"ק ירושלים תוכביא

קונטרס

תורת יהונתן

קונטרס זה היא תשובה אחת על שנת השבע, אשר בו יתבאר דין עבודת
קרקע בשמיטה בזמן הזה בארץ ישראל, לכל פרטי וענפיה, וכל מה שיש לצדד
בוה להחמיר ולהקל, ע"פ ש"ס בבלי וירושלמי, ויסודי רבותי הראשונים ז"ל,
אשר העליתי בעזר ה' ונתן לאדם דעת.

מסני הצעיר יהונתן בלא"ה דרב מ"ה אברהם יצחק שליט"א, סלפנים רב
בק"ק תאראשין, וכעת מודה ודאין בק"ק ביאליסטאק יצ"ו.

דין ללא

ברפוס ר' יהודה ליב נ"י, בן הכחוקק מ"ה אליעזר ליפמאן מ"ץ ז"ל.
שנת תרמ"ט לס"ק

דברים אחדים למהדורה החדשה

בחסדי השי"ת שזיכני להוציא לאור העולם הספר החשוב "תורת יהונתן" מענין שנת השבע מהגאון הגדול רבי יהונתן אבעלמאן זצ"ל מגדולי דורו, ואחינו של רשכבה"ג רבינו ישראל מסלנט זצוק"ל.

צירפתי את הבית הלוי בענין השמיטה וכן הערות הבית הלוי על 'תורת יהונתן' ומשא ומתן מופלא בין גדולי הדור אלו.

הספר הודפס ע"י המחבר בחייו בוילנא בשנת תרמ"ט, בשנת תשל"ג ערב השמיטה הודפס במהדורת צילום במספר עותקים מצומצם ע"י הגאון רבי רפאל וכסלבוים זצ"ל ראש ישיבת איתרי לצעירים.

בשנים האחרונות לא ניתן להשיגו לכך בס"ד הוצאנו מהדורה חדשה ומפוארת באותיות חדשות והוספות רבות כנזכר לעיל. וכן השמטות הוכנסו בתוך הספר.

המחבר הגאון הגדול רבי יהונתן אבעלמאן זצ"ל מגדולי דורו של בית הלוי ומידידיו הקרובים והיחיד שזכה להערות הבית הלוי על ספרו.

מרן החזן איש זצ"ל בביטוי נדיר ביותר כותב "עתה ראיתי בספר "זכרון יהונתן" אשר העמיק מאד בהלכות אלו והרבה דברי תורה נפרשו על ידו". מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר היה מחבב מאד את ספרו "זכרון יהונתן", כך מסר לי תלמיד הגר"ח הרב הגאון ר' אליעזר צבי סילבר שליט"א ראש ישיבת דרך חכמה.

המחבר נסתלק לבית עולמו בגיל צעיר בהיותו בן ארבעים ותשע שנה ביום א' ט"ז באדר תרס"ג.

תולדות חייו ופטירתו שהיו מופלאים ביותר שנכתבו ע"י בניו בהקדמה לספרו "זכרון יהונתן" שהבאנו כאן בספרו.

זה לי כשני עשורים שנים זכיתי ללמוד במתיבתא רבתא בישיבת מיר המעטירה תחת הנהגתו של ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל שליט"א אשר מוסר

דרבנן, חלה דאורייתא. דהא שבע שכבשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו בתרומה, ואמינא להו אנא אדרבה אפילו למאן דאמר תרומה בזה"ז דאורייתא חלה דרבנן, דהניא בבואכם אי בבואכם יכול משכנסו לה שנים ושלושה מרגלים יהיו חייבין בחלה, ת"ל בבואכם בביאת כולכם אמרו ולא בביאת מקצתכם, וכי אסקינהו עזרא לאו כולהו סליק, ומשמע דאפילו רב הונא בריה דרב יהושע דאפיך להו היינו מטעם דלאו כולהו סליק הא אי הוי כולהו סליק בהא סברא מודה דאפילו למאן דאמר דתרומה בזה"ז דרבנן חלה דאורייתא. ואיכא למידק הא על כרחך הא דקאמר אפילו למאן דאמר תרומה בזה"ז דרבנן, היינו כמאן דאמר ביכמות (דף פ"א) דאפילו קדושה שניה של עזרא נמי בטלה, והשתא תקשה הא כמו שבטלה קדושת הארץ לענין תרומה כמו כן פשיטא דבטלה נמי לענין חלה, דמאי שני הא שניהם חובת קרקע הם ואינן נוהגין אלא בארץ, כדתנן סוף פ"ק דקדושין (דף ל"ו), ולא דמי לשבע שכבשו ושבע שחלקו דנתחייבו בחלה דשאני התם דמשבאו לארץ מיד נתחייבו בכל המצות התלויות בארץ כדתנן בפ"ק דע"ה, עת שבאו אבותינו לארץ מצאו נטוע פטור, נטעו אע"פ שלא כבשו חייבין, אבל בזה"ז למ"ד תרומה דרבנן היינו משום דבטלה קדושת הארץ לגמרי, א"כ כל חובת קרקע בטלה ושזה לחוץ לארץ, וממילא לענין חלה נמי בטלה, דהא אינו נוהגת אלא

בארץ, ואיך ס"ד למימר דחלה נוהגת מן התורה בזה"ז אף אי תרומה אינה נוהגת הא כיון שבטלה קדושת הארץ שניהם אינם נוהגין מן התורה. ונראה לישב דהא למ"ד תרומה בזה"ז דרבנן דקאמרי רבנן דבי רב לאו משום דבטל קדושת הארץ ס"ל דתרומה בזה"ז דרבנן, אלא דקדושת הארץ לא בטלה, וכמ"ד דקדושה שניה לא בטלה ומ"מ תרומה דרבנן, והיינו טעמא דהא דקאמר דבשבע שכבשו ושמו שחלקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו בתרומה פירש רש"י משום שתלה הכתוב המעש במנין שני השמיטה דכתיב בשנה השלישית שנת המעשר, ושביעית לא מנו אלא משכבשו וחלקו, והרי רבי דריש בפ"ק דמוע"ק וזה דבר השמיטה שמוט בש"ש שמיטין הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים ושמיטת קרקע היינו יובל ושמיטת כספים היינו שביעית, כמו שפירש ר"ת בפ"ק דקדושין (דף ל"ח), ובוזה"ז שאין יובל נוהג דהא אין כל יושביה עליה אין שמיטת כספים נוהג, וכיון דאין שביעית נוהג בזה"ז מדאורייתא, אין נוהג נמי תרומות ומעשרות, כמו דלא נוהג תרומות ומעשרות מה"ט בשבע שכבשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה אע"ג דלא נוהג בהן שביעית, והכי נמי בזה"ז נתחייבו בחלה מן התורה בארץ ישראל כיון דלא בטלה קדושת הארץ אע"ג שאין שביעית נוהג מן התורה, ואפיך להו דאפילו למ"ד תרומה בזה"ז דאורייתא, והיינו רבנן דפליגי עליה דרבי וס"ל דשביעית בזה"ז מן התורה חלה מדרבנן, משום דחלה חלוי בביאת כולם וכי אסקינהו עזרא לאו

דחלוין (דף ח') מכלל דקדושת עזרא לא בטל, יש לומר דלעולם לרבי מעשר בזה"ז דרבנן כמו שביעית, אלא דבקדושת עזרא נוהג מעשר מדרבנן מיהו כמו שביעית, אבל בקדושת יהושע שלא קדשה עזרא אין נוהג שביעית אפילו מדרבנן כדמשמע במסכת ידים. והשתא ניחא הא דקאמר גבי בית שאן שהתיר רבי משום דס"ל דקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא דלאו למימרא דבשאר ארץ ישראל היה נוהג בה תרומות ומעשרות מן התורה, אלא שאם קדשה לעתיד לבא אין לחלק בין קדושת עזרא לשל יהושע, וכמו שגזרו על של עזרא בתרומות ומעשרות בזה"ז ה"נ על של יהושע, וכיון שכן נמצא דלרבי דס"ל דאין שביעית נוהג בזה"ז ממילא תרומה נמי אינו נוהג מן התורה, והיינו דמייתי משבע שכבשו ושבע שחלקו דלא נוהג בהן תרומות ומעשרות מה"ט הואיל ולא נוהג בהן שביעית, דתרומות ומעשרות תלוין בשביעית כמו שכתבנו, ומשו"ה בזה"ז נמי אינו נוהג כמו שביעית. אבל חלה דלא תליא בשביעית שהרי שבע שכבשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה אע"ג דלא נוהג בהן שביעית, והכי נמי בזה"ז נתחייבו בחלה מן התורה בארץ ישראל כיון דלא בטלה קדושת הארץ אע"ג שאין שביעית נוהג מן התורה, ואפיך להו דאפילו למ"ד תרומה בזה"ז דאורייתא, והיינו רבנן דפליגי עליה דרבי וס"ל דשביעית בזה"ז מן התורה חלה מדרבנן, משום דחלה חלוי בביאת כולם וכי אסקינהו עזרא לאו

כולהו סליק, מיהו קשה לי מהא דאמרין בפרק ה' דנדה (דף מ"ו) וסבר רבי יוסי תרומה בזה"ז דרבנן והא גניא בסדר עולם אשר ירשו אבותיך וירשתה ירושה ראשונה ושניה יש להם שלישיית אין להם, ומשני רבי יוסי תנא לה ולא סבר לה, והשתא למה ליה לדחוקי בהכי אפילו תימא דסבר דקדושת עזרא לא בטלה אפ"ה תרומה בזה"ז דרבנן משום דס"ל לרבי יוסי כרבי דשביעית בזה"ז דרבנן וממילא תרומה נמי מדרבנן, וכי קאמר דירושה שלישיית אין להם היינו לשאר מילי התלוין כחובת קרקע חוץ מתרומה, וקמ"ל דקדושת עזרא לא בטל, אלא דתרומה שאני דתליא בשביעית, וס"ל כרבי דשביעית בזה"ז דרבנן וה"ה תרומות ומעשרות התלוין בשביעית, אלא ודאי ליתא להאי טעמא דפרישית ואכתי תקשה הא דכתובות עכ"ד יעו"ש.

ישוב לקושית הטו"א ע"פ הסדר עולם וסוגיא דעירובין (דף ל"ב), וקושיא על רש"י ותוס' בגיטין (דף ל"ו) מהירושלמי ומסוגיא דעירובין.
(ט) והנה מה שהקשה מהא דנדה (דף מ"ו) דדחיק הש"ס למימר דאע"ג דתנא דסדר עולם הוא רבי יוסי תנא לה ולא סבר לה, ואמאי לא קאמר דס"ל לרבי יוסי כרבי דשביעית בזה"ז דרבנן ועבור כן גם תרומה דרבנן דתרומה תלי בשביעית. והא דקאמר דירושה שלישיית אין להם היינו לענין שאר חובות קרקע